

0000-0001-9340-4000

24 Nisan vesileyle

Bir anekdot, bir fotoğraf ve birkaç belge.

Geçenlerde bir elektrik tesisatçısına işim düştü. Âdettendir, karşılıklı olarak “nerelisin?” diye sorulur.

- Elazığlıyım.
- Neresinden? Harput’tan mı, Mezre’den mi? Dağından mısın, ovasından mı?
- Ovası sayılır, şimdi mahalle oldu. Perçenç’ten.
- Sizin köyü bilirim, havaalanı tarafında, değil mi? Eski Ermeni köyüdür.
- Nereden bildin?
- Ben tarihçiyim, bütün eski Ermeni köylerini bilirim, çoğunu da gittim gördüm. Galiba sizinki karma bir köymüş, Ermeni de Müslüman da yaşarmış. Sizin aile Ermenilerden miymiş, Müslümanlardan mıymış?
- Bizimkiler Müslüman, büyüklerimizin hepsi hacı hocadır, din âlimidir.
- Evet, zaten Ermeni olsalardı hayatta kalamazlardı ama o taraflarda kadınlardan, kız çocuklardan epey Ermeni kalmış Müslüman ailelerde. Şaşırdı. Memleketinden bin km ötede bir adamla karşılaşılıyor ve adam köyünü de biliyor, köyün sırlarını da. Hitap birden “hocam” moduna geçiyor ve ustamız dökülüyor.
- Hocam bizde de bir büyük anne vardı. Dedemin analığı. Ermeniler giderken bu küçüktür, yolda perişan olur diye bizimkilere bırakmış. Kızımız size emanet, döner gelirsek geri alırız. Gelemezsek kısmet... malı da sizin olsun demişler. Kız büyüyüp de aile dönmeyince dedemin babası nikahına almış. Sohbeti sonuna kadar anlatmaya gerek yok...

Fotoğraf Van’ın bir köyünden. Van’ı gezerken tanıştığım insanların büyük kısmı büyük annelerinin Ermeni olduğundan bahsetti. Van’ın bir Ermeni köyünde yaklaşık 1910’da çekilmiş bu fotoğrafı [Galeri Birzamanlar](#)’da sergiliyoruz. Kadınların üzerinde sıra sıra altınlar ve bakımlı kız çocukları... zengin ve sağlıklı bir nesil. İsteyen sadece bu gözle bakar ama ben bu fotoğrafa her baktığımda "1915'te bu kadın ve çocukların başlarına neler geldi" diye düşünürüm.

Neredeyse 15 yıl kadar olacak, bu sorunun cevabını Osmanlı Arşivi’nde de bulmuş, "Toplumsal Tarih" dergisine yazmıştım. Sayı: 197, Mayıs 2010, sayfa: 43-44.

Yorumlarda fotoğraf ve makaleden detaylar var, belgelerin okunabileceğini umuyorum.

